

*Криворучко В. І.,
викладач*

Гадяцького фахового коледжу культури і мистецтв імені І.П. Котляревського

МІФОПОЕТИКА ХРОНОТОПУ В РОМАНІ М. ДОЧИНЦЯ «МАФТЕЙ. КНИГА, НАПИСАНА СУХИМ ПЕРОМ»

Анотація. У статті здійснено спробу з'ясувати засоби творення міфопоетичного хронотопу в романі сучасного українського письменника, лауреата Національної премії імені Тараса Шевченка, Мирослава Дочинця «Мафтея. Книга, написана сухим пером». Увагу сконцентровано на оповідачі-протагоністові, який утілює характерні для творчості цього письменника людські чесноти, поєднуючи життеву мудрість та досвід із глибокою освіченістю і вірою в Бога. З'ясовано, що основним смислотворчим аспектом конструювання хронотопу в романі є суб'єктивізація, тобто відтворення внутрішнього світу Мафтея. Протагоністові притаманні усі характерні для міфопоетичної моделі хронотопу елементи: шлях – своєрідна ініціація, творення, відродження. Також у статті крізь призму міфопоетичного хронотопу розкрито образ Данила, прозваного Тим, що з'їв гору. З'ясовано роль гори та інших символів і знаків у слов'янській міфopoетиці та безпосередньо в аналізованому романі. Для глибшого з'ясування поставлено проблеми розкрито образ Ружени, яка в певних аспектах виступає антагоністом образу Мафтея, бо також концентрує в собі недоступні знання, однак вони здебільшого містичні та засновані на темних проявах життя. Тому образу Ружени не притаманна категорія «відродження» із традиційного набору міфологічного хронотопу. Особливе місце у статті відведено слов'янському міфопоетичному образу Світового дерева, яке поряд з іншими символами виступає смислотворюючим фактором хронотопу роману. Світове дерево (в романі – Бождерево) втілює вірування слов'ян про місце перебування померлих і асоціюється з уявленням наших пращурів про рай. У статті також відстежено алузії на міфологічні сюжети як засіб формування міфопоетичного хронотопу. Їх у романі досить багато, як і в інших творах письменника, тому наявність алузій можна назвати особливістю ідіостилю М. Дочинця. У тексті статті використано значну кількість цитат безпосередньо з роману «Мафтея. Книга, написана сухим пером» із метою підтвердження кожної наведеної тези, а принаїдно – і для ілюстрації мовно-стильового багатства аналізованого роману.

Ключові слова: хронотоп, символ, міфологема, локус, топос, протагоніст.

Постановка проблеми. Хронотоп роману Мирослава Дочинця «Мафтея. Книга, написана сухим пером» дотепер не був предметом окремого аналізу, і саме це визначає актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За влучним висловом М. Бахтіна, «всяке входження до сфери смислів здійснюється тільки через браму хронотопу» [1, с. 289]. Роман М. Дочинця «Мафтея. Книга, написана сухим пером» є досить цікавим у цьому аспекті. Незважаючи на те, що в сучасному літературознавстві створені аналітичні праці

про творчість лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка (2014) Мирослава Дочинця, вони репрезентують окремі сторони його прози і залишають великий простір для подальших досліджень та інтерпретацій. Наприклад, М. Васьків акцентує увагу на наративних особливостях роману «Криничар», О. Іщенко аналізує загальні риси проблематики та поетики прози письменника, С. Жила торкається структури та образів роману «Мафтея» та ін. Певні аспекти хронотопу в романах М. Дочинця розкрито в аналітичних студіях О. Іщенко. Проте цей важливий аспект структури і поетики романістики М. Дочинця потребує подальшого детального вивчення.

Постановка завдання. Метою роботи є спроба встановити специфічні ознаки та засоби творення міфопоетичного хронотопу в романі.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на філософську спрямованість роману «Мафтея. Книга, написана сухим пером», у конструюванні його хронотопу відмічаємо, що основну функцію відіграє суб'єктивізація, тобто внутрішній світ протагоніста в його різновекторних зв'язках з навколошнім світом, що виявляється у сенсорній сфері (відчуттях, враженнях, сновидіннях, переживаннях) та в логічно-мисленнєвій (у міркуваннях, інтуїтивних передбаченнях, ваганнях, умови-водах). Внутрішнє, «нутряне» життя Мафтея стає тим локусом, де перетинається весь часопростір тексту, і являє собою вісь, навколо якої обертаються всі структурні елементи роману та розгортається усі його смисли, вкотре підтверджуючи узагальнення М. Бахтіна, що образ людини в художньому творі «завжди суттєво хронотопічний» [1, с. 121].

Мафтея Проскурник – «зелейник», «знатник», «прорівник», «відун», «бай», «філозоп здоровля». На момент розгортання Я-нарації (а саме такий тип найбільше притаманний ідіостилю Дочинця) йому 70 років, хоч автор так організовує художній світ твору, щоб протагоніст постійно повертається у спогадах у власне минуле, таким чином ретроспективний виклад життєвих подій Мафтея створює живу органічну тканину роману та дозволяє повністю розкрити письменницький задум.

Часопростір тексту надзвичайно насищений, однак його внутрішній «центр» [2, с. 228] цілком очевидний – це «правда земного переходу» [3, с. 5] – своєрідна сповідь Мафтея. Із висоти свого віку, мудрості та досвіду він усвідомлює необхідність розповісти про історію, яка замкнула коло його «пережиття», забравши «від солодкого відлюдництва» філософа та цілителя і зануривши у «колотнечу світу» [3, с. 9]. Тобто відлік часу в романі починається від знаку, принесеного водою, – сухого пера. Значення природних і Божих знаків Мафтея завжди відчути, адже його світ ними сповнений. Автор ущільнює міфо-

поетичний хронотоп роману безліччю образів-символів, архетипів, алюзій.

Формування такого часопростору відбувається вже з першої сторінки: річка, дорога, міст, перо невідомої птиці, замкнуте коло – в такій атмосфері Мафтея приходить до розуміння, що настав час «переродити обітне слово в слова» [3, с. 5]. Для міфopoетичної картини світу характерні часові перетинання між минулим і теперішнім. Відтак спостерігаємо, як перед внутрішнім зором Мафтея постає епізод давньої обіцянки своєму духовному вчителю Аввакуму розказати усе, чого навчить його життя: «Ти напишеш – і се буде віправданням твого життя» [3, с. 5]. Історія життя однієї людини розгортається як притча. Шлях головного героя охоплює такі елементи міфopoетичного сюжету, як ініціація, випробування, творення, переродження. На думку В. Топорова, будь-який художній текст уже містить міфopoетичний хронотоп, проте головними елементами міфopoетичного простору дослідник називає «центр і шлях» [2, с. 228].

Шлях у романі є однією з домінантних міфologем, адже власне сама фабула тексту – це дорога Мафтея в пошуку зниклих дівчат. Локус початку дороги – це та точка відліку, яка закінчується віднайденням власної ідентифікації, себе «цілого»: «Я шукав не лише чужих, але й самого себе» [3, с. 340]. Хоча, на перший погляд, більш цілісної особистості, ніж Мафтея на початку оповіді, годі й шукати, проте його «путь є чимось більшим, аніж дорога. Чи ходіння, чи пережиття, чи навіть доля. Бо не він тебе обирає, а ти його. Вибираєш напрямок і йдеш. Ідеш із чимось і за чимось, а лишаєш на перепуттях щось. Се твої віхи у безмірі часу і простору» [3, с. 199] (курсив – М.Д.). Як видно, хронотоп не тільки формує художню дійсність тексту, але й значною мірою відтворює філософський світогляд протагоніста. Загалом, увесь шлях Мафтея: і в пошуку дівчат, і решта його життєвих перипетій – це віднайдення власної ідентичності, своєрідна міфologічна ініціаційна путь, на якій належало «віднімати самих себе і знайти свій Дім» [3, с. 338].

Топос шляху-випробування, на думку Е. Мелетинського, є одним з основних у міфосюжетах [4]. Тож досить упізнавано в романі використано міфologему аріадниної нитки, адже Мафтея у пошуку дівчат керувався дрібними обривками ниток, пофарбованих різною барвою. Прикметно, що в давньогрецькому міфі аріаднина нитка стає дороговказом Тесею, аби врятувати його з лабіринту Мінотавра, якому щороку афіняни мусили віддати сім найкращих дівчат. У Дочинцевому романі за рік з Мукачева безслідно зникають вісім дівчат. (До слова, історична основа – реальна [5]: 1851 року в Мукачеві зникло восьмero дівчат «різних верств і сповідання». Міфologема нитки пронизує увесь часопростір тексту, протагоніст тримається за єдиний знак, до якого згодом додаються інші, менш зорімі, а скоріше інтуїтивні. Хоча якщо дотримуватися концепції інтуїтивізму, то несвідоме Мафтея відпочатку знало, хто є викрадачем дівчат, й автор методично моделює хронотопну структуру тексту так, аби розгадка детективного її складника поступово відкривалася передовсім через ретроспективні міркування протагоніста.

Очевидним метазнаком виступає у творі міфologема соломонового персня: у фіналі роману в дуплі дерева, яке в юності слугувало їм з коханою поштовою скринькою, Мафтея знаходить послання з минулого – клубок ниток, «зопрілій і вкрийтий цвіллю. Тому й вислизнув із руки й покотився <...> Розмо-

тався дотла <...> До неї був прив'язаний масивний перстень. Кругом обода вибито напис...» [3, с. 346]. Міфologема персня Соломона прочитується доволі прозоро, вкотре утверджуючи міфopoетичну структуру хронотопу роману. І хоч напис на призначенному Мафтеєві персні не повторює соломонівський, протагоніст не вагається, вкидаючи його назад, в дупло, аби таким чином закрити гешталтъ.

Як зазначалося Е. Мелетинським, окрім «шляху-випробування», ще одним важливим міфосюжетом є «творення» [4]. Роман рясніє численними епізодами цілительської практики Мафтея – чину (від «учинок», «творення»). Та й загалом виважений, осмислений щоденний триб протагоніста максимально відповідає процесу творення: «Сумлінно й неспішно прожитий день – ось глина, з якої ліпиться витривала людина» [3, с. 17].

Зі спогадів Мафтея довідуємося про підґрунтя його особистості, створене долями двох поколінь роду – батька з матір'ю та діда з бабою, кожен з яких пройде свій шлях-випробування та власним життям з cemente pідмурівок світогляду «знатника» Мафтея. Про кожного з них, неординарних і несхожих, як і про некровного предка, але духовно рідного Аввакума – «Божого челядника», що відкрив хлопцеві світ книги, ще довго переповідатимуть мукачівці.

Мукачево та його мешканців без вагань можна назвати зовнішнім колом хронотопу роману. Місто й околиці постають у значенні «землі обітovanої»: «Благословен, хто родився і вмер тут. <...> прийде час, і сей город наречеться новим Єрусалимом...» [3, с. 282]. Центром світу для ще малого (і для вже зрілого) Мафтея залишалася околиця Мукачева, де «була дідова гора, були материнські луги, були батькові ліси та води, і був Зеленяків торжок, що належав світові. Пупець Усесвіту, недремний вавилон під небесним шатром. <...> І я <...> починав і завершував тут свої дні. Дні, що тяглися віком» [3, с. 280].

Локус дому, «родової дідінзі» як інтегруюча смислована ланка у системі відношень Мафтея зі світом повторюється в його міркуваннях дуже часто: «Мій починок прибитий до надбережжя Латориці ступнями моїх прадідів, заговорений їх живою бесідою, що точиться з предковічності, як вода з-під кадуба. <...> Ми, Просвирники, справіку селилися коло ріки» [3, с. 9]. Як бачимо, просторові метафори стають мовою почуттів, вказуючи на нероздільність протагоніста з природою, з первісними стихіями. Прислухаючись до світу, він стає органічною і цілісною його частиною, розчиняється в часі і просторі: «Я не поспішаю і не зволікаю – я рухаюся як вода, як час. <...> Бути живою часткою цілого – хіба не найбільш захопливе тайнство життя!» [3, с. 15].

Простір Мафтея свідомо обирає замкнений – після тривалих мандрівок світом, коли довелося йому навчитися багатьом премудрощам, але й втратити найдорожчу людину. Тепер він мешкає в тих самих просторових координатах, що й попередні покоління його роду, тільки, на відміну від пращурів, обирає самотність: «Таким я став на сій ріці, на вітрах тривання. Поза людським потоком, який я своєю волею перегатив задля солодкої самотності» [3, с. 15]. «Тroe дітей живуть у сій хижі – я, Дух лугу і Час» [3, с. 16] – цю точку хронотопу можна вважати певною мірою сакральним його центром. У світогляді філософа Мафтея час і луговий дух матеріалізовані, вони складають товариство протагоністу, якому вдається неквапливо розчинитися в них. Він не живе у світі ілюзій, як юдей Абсалом, який мав «одну журу: дослідити, куди відлітає час» [3, с. 281].

Навпаки, Мафтеї знає ціну часові: «...час – та ж ріка, що пливе без вороття» [3, с. 194]. Він наповнює кожен свій день смислом – зцілює, повертаючи людині «цілість» [3, с. 101], і для цього мусить бути цілісним сам.

Мафтеї має взірці для такої цілісності та самоідентифікації: з дідом Данилом, з матір'ю Меланією, з батьком Грицем, з бабою Злотою, з Божим чоловіком Аввакумом – усі вони несвідомо чи свідомо формували світоглядні засади протагоніста. Їхні образи розширяють та увиразнюють міфopoетичний хронотоп роману. Дідове Данилове «життя було дорогою серця. Розгадав серце коня, скорив серце рідкісної, опрічної жінки, пізнав серце гори» [3, с. 80]. Данила називали Тим, що з'їв гору, адже заради коханої дружини, якій та гора затуляла бажане сонце, він «пояснив горі: <...> в мене немає вибору. Тебе я не знищу, я рознесу тебе. Так, як розносить себе вода. <...> Землю він тягав на собі. <...> I копав, копав, копав. <...> Він точив гору, як червак, уриваючи її для сонця. І гора змирилася» [3, с. 76]. Не дарма Аввакум, «прибулий із печер Афону» [3, с. 76], називає Данила Сізіфом. Ця міфема підкреслює силу духу і свідому приреченість на каторжну, малорезультативну працю задля того, щоб хоч на якусь дещоцю сонця прибуло у вікні для Злоти.

Гора – особливий параметр в організації простору в міфopoетичному хронотопі, це сакральний об'єкт, що формує «силове поле» [2, с. 241], своєрідну межу між видимим і невидимим, виявляючи істинну сутність людини. Гора «звела» Данила й Аввакума, «двох тубільців, двох сізіфів, як шуткував чорноризець. Один вглиблювався в гору, а еро – і в себе. Другий рівняв її для світлого простору, а заодно й для свого нутряного просвітлення» [3, с. 77]. Данило наносив на собі стільки скопаного ґрунту та каміння, «поки не постала бита дорога, яка понад рікою сполучила Кольчин з Мукачевом» [3, с. 77] – так у романі виникає ще один топос –відкритий просторовий образ, подальше місце розгортання смислів [4].

Особливістю міфologічного хронотопу роману є особлива взаємодія смислових і формальних компонентів. Зокрема, композиційна структура тексту відзначається характерною рестроспекцією, а заголовки розділів названі «затинами» за аналогією до зарубок дереворобів: «один затин, другий затин, третій – і дерево вкривається різьбою...» [3, с. 7]. Узагалі міфopoетичний образ дерева, поруч з локусами ріки, гори, мосту, берега, дому, є одним із найчастіше вживаних у романі: від пам'ятного ясена із заповітним дуплом, єрусалимської верби, зрослої з гілочки, «допровадженої прочанами з околиці Гробу Господнього» [3, с. 66], садів, виплеканих Ружениним батьком, який «народився під деревом і під деревом помер» [3, с. 230] – аж до Бождерева, кульмінаційного архетипу в цьому переліку – вертикалі, що розділяє землю з небом, формуючи таким чином простір.

Символ Світового дерева, Дерева життя, Райського, Космічного дерева, як його називають у різних культурах, вважається одним із смислотворчих у міфopoетичному часопросторовому континуумі. Символізуючи зв'язок світів надземного (крона), земного (стовбур) і підземного, потойбічного (коріння), Бождерево постає в розповідях Гриця малому синові як центр раю: «Верх його сягає небес, має воно листя всіх дерев інших, і співають на нім дивні птиці. З-під коріння б'ють живлющи джерела» [3, с. 307]. Дуже щільною є концентрація образів-символів у розповіді неписьменного Гриця малому Мафтеєви:

в описі Ірсаду, який у слов'янській міфології означає місце благодатного проживання душ померлих та зимування перелітних птахів (вирій, ірій, ирій), Бождерево «стоїть на алатор-камені» [3, с. 307], який, за віруванням наших предків-слов'ян, упав з неба на острів Буян ще до зародження життя. На ньому зростає Древо Життя та палає вічний вогонь Сварога, а з-під нього тече жива вода Перуна. Цей архетип і до сьогодні зберігається як Сварга, або Око Бога. «Представляє він собою зірку з вісімома вершинами, яка символізує Початок Світу і Божого Роду. Центр її – це Бог, а в променях переплітається чоловіче і жіноче начало» [6].

Проте міфopoетичний часопростір роману не обмежується тільки уявленнями про Ірсад, адже Мафтеєві судилося навіч його побачити: коханій його юності, причині його усамітнення, Ружені таки вдалося створити свій Ірсад. Саме в розкритті цього міфопростору максимально досягається трансформація міфу за принципами художньо-образної творчості. Ружена «поклонялася химерам, і сама носила в собі, як дитину, жадання поклоніння. Жінка-мрія. Жінка-тайна» [3, с. 271]. Будучи упевненою у своїй винятковості й у тому, що народжена для творення чуда, вона тягнеться до містичних знань, вчиться ритуалам, замовлянням, приворотам-відвортам, «запужкам», ворожбицтву. Її вабить те, що «темноти в світі більше...» [3, с. 152]. Можна припустити, що Ружена – образ-архетип слов'янської відьми, яку етимологи пов'язують зі словом «в'єдь» – знання. По суті, вона виступає смисловим антиподом Мафтея, чиї знання «світлі», бо прийшли від книг та «Божого челядника» Аввакума. Ружена існує ніби в паралельному часопросторі, в іншому вимірі: не дивлячись на свою справді ширу любов до Мафтея, вона прагне повністю підпорядкувати собі його волю. «Я знаю таке, чим у ваших книгах і не пахне!» [3, с. 233] – зізнається вона. Юний Мафтеї, засліплений коханням до Ружени, не відразу збагнув, що його «вона сама забрала <...> від себе» [3, с. 244]. Через багато років обривки ниток приведуть протагоніста до неймовірного за красою саду, де побачить Мафтеї «ту ж саму Ружену, що й сорок п'ять літ тому. Виглядало, ніби роки не торкнулися її» [3, с. 333]. Хоч щастя Ружені це й не принесло, вона власноручно створила свій рай на землі, де посеред «іскристого ряхтіння» височі Біждерево – каштан-«гестиня», гейби стовп, що держить небо. <...> У розложистій, голій, безлистій кроні базарували птиці, вшелякі за видом, розміром і пером. <...> Піднебесна баня роздималася щебетом, гуділа як дивовижний дзвін» [3, с. 333]. Увагу привертає безлиста гола крона, яка символізує на Світовому дереві майбутнє, – відтак у хронотопі Ружени майбутнє вельми сумне: вона лишається настільки самотньою «в собі, що навіть кохання не могло пробити сей панцир...» [3, с. 271].

Стовбур-теперішнє, як і її зовнішня, не торкнута часом краса, має «густе зелене гілля, і під тим просторим шатром паслися козулі, сарнички й оленята, перебігали туди-сюди зайчуки, бурундуки, лисиці та інна лісова живність, безбронно повзalo гаддя. Збоку з-під скали бив джерельний нурт, і водяна пороша райдугою цвіла в снопах сонячного світла» [3, с. 333]. Руженине Біждерево – дуплисте, а в ньому, як на троні, возідає власниця Ірсаду. Цей образ викликає алюзію на давньогрецьких лісових німф дріад, які, будучи нероздільними зі своїм деревом, помирають разом з ним. Така міфогема не тільки збагачує міфopoетичну структуру часопростору роману, але й передбачає безрадісне майбутнє Ружени. «Коли

довго заглядати у бездень, то й він гляне на тебе» [3, с. 235] – в юності застерігав її Мафтеї, аби не каламутила собі душу. Спостерігаємо майже дослівну цитату з праці Ф. Ніцше. Через півстоліття дивлячись на її «мраморно-прекрасне лице», згадав він слова Аввакума «Ми не змінюємося, ми все більше стаємо собою» [3, с. 333]. Таким чином підкреслюється, що світоглядні основи Ружени та Мафтея відпочатку були полярними, їм належало пройти свої шляхи нарізно, лиш на мить перетнувшись і залишившись у долях обох найщастилівішим спогадом. Образи-антиподи, та ще й закохані, збагачують і підсилюють міфопоетичну модель хронотопу роману, репрезентуючи собою бінарні опозиції «верх/низ», «світло/темрява», «божественне/демонічне».

І якщо образ Ружени не містить елементу «відродження», а тільки «творення» і «шлях», то Мафтею, на відміну від неї, вдалося досягнути такого стану. Символічно, що усвідомлення свого відродження відчуває протагоніст поруч з деревом «гострого юнацького чекання» – ясенем, який «здіймався <...> оновлено-воскреслим» [3, с. 345]. Максимальну взаємопроникність категорій часу, простору та світоглядного воскресіння протагоніста сформульовано автором містко й одночасно глибоко: «Світ великий. Сю правду мені роковано було збегнути в глухій закутині гір. Світ не тільки великий, але й завжди новий. І в ньому завжди є місце для тебе. Твоє місце» [3, с. 248].

Висновки. Роман Мирослава Дочинця «Мафтеї». Книга, написана сухим пером, будучи філософським за жанром, за формою являє собою своєрідний монолог-сповідь із широкими ретроспективними картинаами та філософськими, афористичними узагальненнями. Переважає саме ретроспективна манера оповіді, в якій у полотно художнього тексту вкраїлено фактологічні дані. Хронотопні координати роману точкою перетину мають внутрішній світ Мафтея, образ якого слугує в тексті своєрідним медіатором, що взаємозумовлює та взаємопов'язує всі смыслоутворюючі елементи тексту. Міфопоетизація хронотопу в романі пов'язана не тільки з образом Мафтея, який намагається збегнути сенс буття свого та своїх пращурів у процесі життєвої дороги-ініціації, але й інтеграцією в художній простір роману бінарних смыслових опозицій і таких універсальних міфопоетичних образів-символів, як Світове дерево, ріка, берег, гора, міст, дім та ін. Імплементація міфологічних сюжетів у хронотоп роману проявляється в міфемах та міфологемах (cisifів труд, аріадніна нитка, соломонів перстень, дріади та ін.). Перспективним є подальше дослідження міфопоетики даного роману Мирослава Дочинця та його прози загалом під кутом зору індивідуального стилю автора і, зокрема, особливостей творення ним хронотопу.

Література:

1. Бахтин М.М. Вопросы литературы и эстетики. Москва : Худож. лит., 1975. 499 с.
2. Топоров В.Н. Пространство и текст. Текст: семантика и структура. Москва : Наука, 1983. 299 с.
3. Дочинець М. Мафтеї. Книга, написана сухим пером : роман. Мукачево : Карпатська вежа, 2020. 352 с.
4. Мелетинский Е.М. Поэтика мифа. Москва, 1995. 408 с.
5. Закарпатці вже давно стали европейцями. М. Дочинець про свою нову книгу «Мафтеї». URL : https://www.youtube.com/watch?v=UzDEKNXzpFQ&ab_channel=ProZahid.
6. Алатир. Значення символу. URL : <https://promtek2000.com.ua/?p=20991>.
7. Гольденберг А.Х. Локус дома в мифопоэтике Гоголя. *Дом-музей писателя: история и современность. XI Гоголовские чтения: сборник научных статей по материалам международной научной конференции / под общ. ред. В.П. Викуловой*. Москва, Новосибирск: Новосибирский издательский дом. 2011. С. 191–199. URL : <https://www.domgogolya.ru/science/researches/1400/>.
8. Топоров В.Н. Мировое дерево: Универсальные знаковые комплексы. Т. 2. Москва : Рукописные памятники Древней Руси, 2010. 496 с. URL : <https://litportal.ru/avtory/vladimir-toporov/kniga-mirovoe-derevo-universalnye-znakovye-kompleksy-tom-2-714019.html>.

Krivoruchko V. Mythopoetics of the chronotope in the novel “Maftei. A book is written with dried pen” by Myroslav Dochynets

Summary. The article an attempt was made to disclose the means of creating the mythopoetic chronotope in the novel “Maftei. A book is written with dry pen” by Myroslav Dochynets, a contemporary Ukrainian writer, laureate of the Taras Shevchenko National Prize (2014). Attention is focused on the main character-storyteller, who embodies traditional human virtues in the writer’s work, combining life’s wisdom and experience with deep education and faith in God. It has been clarified, that the creation of Maftey’s inner world is the main meaning-making aspect in the novel. The protagonist embodies all the elements inherent in the mythopoetic model of the chronotope: the path – a kind of initiation, creation, rebirth. The article also reveals the image of Daniel, nicknamed the One who ate the mountain, through the prism of the mythopoetic chronotope. To further clarify the problem, the image of Ruzhena, who in some respects is the antagonist of the image of Maftei, is also revealed. She also concentrates inaccessible knowledge, but it is mostly mystical, and based on dark manifestations of life. The role of the mountain and other symbols and signs in Slavic mythopoetics and in the novel under analysis is clarified. Therefore, the image of Ruzhena is not characterized by the category of “rebirth” from the set of mythological chronotope. A special place in the article is given to the Slavic mythopoetic image of the World Tree, which is also a meaning-making factor in the chronotope of the novel. This symbol embodies the beliefs of the Slavs about the whereabouts of the dead and is associated with the idea of paradise. There are traced allusions to mythological plots, which are the means of forming a mythopoetic chronotope. There are quite a lot of them in the novel, as well as in other works of the writer, ie the presence of allusion can be called a feature of Dochynets’ idiosyncrasy. The text of the article uses a significant number of quotations directly from the novel “Maftei. A book written with a dry pen” in order to confirm each of the above theses, and at the same time – to illustrate the linguistic and stylistic richness of the analyzed novel.

Key words: chronotope, symbol, mythologeme, locus, topos, protagonist.